

NODOKĻI

KO PAREDZ IEGULDĪJUMU KONTA REŽĪMS?

AIJA LASMANE, ZAB "SORAINEN" vecākā nodokļu menedžere
AINA OKSENUKA, ZAB "SORAINEN" nodokļu menedžere

No 2018.gada Latvijā ieviests ieguldījumu konta režīms, kas būtiski atvieglos nodokļa aprēķinu un deklarēšanu fiziskajām personām, kuras veic darījumus ar finanšu instrumentiem. Ko paredz šis jaunievedums?

Jaunajā ieguldījumu konta režīmā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) nav jāmaksā, kamēr no konta izmaksāto līdzekļu apmērs nepārsniedz iemaksāto līdzekļu summu. Tāpat nodokļu maksatājiem sazināts administratīvais slogan darījumu uzskaitē un nodokļu deklarāciju iesniegšanā.

Ja persona veic darījumus ar finanšu instrumentiem, bet tai nav deklarēts ieguldījumu korts, uz šo personu joprojām attiecināma parastā IIN piemērošanas kārtība kapitāla pieaugumam.

IEGULDĪJUMU KONTA NODOKĻU REŽĪMS

Nodokļu piemērošanas kārtība ienākumam no ieguldījumu kontiem regulēta likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (likums par IIN) 11.⁹ un 11.¹³pantā, kā arī Ministru kabineta (MK) noteikumos Nr.899 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" (MK noteikumu Nr.899).

Personas no ieguldījumu konta gūtais ienākums kvalificējams kā ienākums no kapitāla un apliekams ar IIN 20% likmi. Par ienākumu no ieguldījumu konta uzskatāms no tā izmaksātās naudas summas pārsniegums pār ieguldījumu kontā iemaksāto summu, ko samazina par:

- dividendēm un procentu ienākumu, ja no tā jau ieturēts IIN, un dividendēm, kas nav apliekamas ar IIN saskaņā ar likuma par IIN 9.pantu. Ja IIN nav ieturēts pilnā apmērā, dividendes un procentus var atskaitīt proporcionāli attiecībai starp piemēroto likmi un 20% IIN likmi;

- ienākumiem no Latvijas vai citas Eiropas Savienības (ES) vai Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) valsts un pašvaldību vērtspapīriem (ir atbrīvoti no IIN).

Kontā veikto iemaksu un izmaksu apmēru nosaka takšācijas gada ietvaros, tomēr, lai aprēķinātu nodokli, par ienākuma gūšanas dienu uzskata dienu, kad no ieguldījumu konta izmaksātā naudas summa pārsniedz ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu.

Ienākumu no ieguldījumu konta (izmaksu pārsniegums pār ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu), ja tāds izveidojies, un aprēķināto IIN nodokļu maksatājs norāda gada ienākumu deklarācijā. Jāņem vērā, ka kreditiestādei, izmaksājot ienākumu no ieguldījumu konta, nav pienākuma ieturēt nodokli, tādēļ IIN pēc gada ienākumu deklarācijas iesniegšanas jāsamaksā pašam nodokļu maksatājam.

Tāpat kreditiestādei kā ieguldījumu pakalpojumu sniedzējai nav pienākuma iesniegt Valsts ieņēmumu dienestam (VID) paziņojumu par fiziskajām personām izmaksātajām summām, ja kreditiestāde nodrošina konta īpašniekam iespēju saņemt ieguldījumu konta izrakstu, kurā apkopota informācija par taksācijas gada laikā ieguldījumu kontā veiktajām iemaksām, izmaksām no tā, naudas līdzekļiem, kas iegūti ieguldījumu konta darījumos, un no šiem naudas līdzekļiem ieturētajiem nodokļiem. Informācijas sniegšanas kārtība un konta izraksta saturs regulēts MK noteikumu Nr.899 110.¹punktā.

KAS IR IEGULDĪJUMU KONTS?

Lai ienākumu kvalificētu kā ienākumu no ieguldījumu konta, šim kontam, kā arī ieguldījumu pakalpojumu

NODOKĻI

sniedzējam jāatbilst likumā par IIN noteiktajām prasībām.

Ieguldījumu kontu var izveidot kreditiestāde, tās filiāle vai ārvalsts kreditiestādes filiāle, komersants vai tam pielidzināms pakalpojumu sniedzējs, kas saņemis licenci ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai, ja šī kreditiestāde vai pakalpojumu sniedzējs ir Latvijas vai citas ES dalībvalsts, EEZ valsts vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts rezidents vai valsts, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, rezidents.

Ieguldījumu kontam var piesaistīt 1 vai vairākus konta īpašnieka finanšu instrumentu un naudas līdzekļu uzskaites kontus vai kontus terminoguldījumu darījumiem. Tāpat personai var būt vairāki konti darījumiem dažādās valūtās.

Ieguldījumu kontā un tam piesaistītajos kontos var ieskaift tikai naudas līdzekļus, finanšu instrumentus (kas pārskaitīti no cita ieguldījumu konta) vai ieguldījumu konta ietvaros veiktais darījumos iegūtus finanšu instrumentus. Ieguldījumu konta ietvaros iespējams veikt šādus darījumus:

- darījums ar finanšu instrumentiem;
- terminoguldījumu darījumus;
- naudas līdzekļu vai finanšu instrumentu pārvēdemus finanšu nodrošinājuma sniegšanai saistībām, kas izriet no ieguldījumu konta un tam piesaistīto kontu ietvaros noslēgtajiem darījumiem un saņemtajiem pakalpojumiem (nodrošinājuma nēmējs – ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs);
- valūtas maiņas darījumus;
- naudas līdzekļu pārskaitījumus starp ieguldījumu kontu un tam piesaistītajiem kontiem.

Ieguldījumu konta un tam piesaistīto kontu ietvaros konta īpašiekam drīkst piešķirt finansējumu darījumiem ar finanšu instrumentiem, ja ieguldījumu konta ietvaros turētos finanšu instrumentus izmanto kā izsniegtā kredīta vai aizdevuma nodrošinājumu un ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs, kas izsniedz kredītu vai aizdevumu, ir iesaistīts darījumā ar finanšu instrumentiem.

Konta īpašiekam jāinformē ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs, ka viņš vēlas piešķirt kontam ieguldījumu konta statusu. Šāda gadījumā ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs (ja sniedz informāciju saskaņā ar Kontu reģistra likumu) vai konta īpašieks pats (piemēram, ja korts izveidots ārvalsts kreditiestāde) līdz taksācijas gada beigām informē VID par ieguldījumu konta statusa piešķiršanu konkretajam kontam. Par kontiem darījumiem ar finanšu instrumentiem, kas izveidoti līdz 01.01.2018., jāpaziņo līdz 31.12.2018.

LĪDZEKĻU IZMAKSA NO IEGULDĪJUMU KONTA

Par naudas līdzekļu izmaksu no ieguldījumu konta uzskatāma:

- jebkura izmaksu no ieguldījumu konta vai tam piesaistītajiem kontiem (arī trešo pušu prasījumu piedziņa pret konta īpašnieku);

- šī ieguldījumu konta atsavināšana;

- finanšu instrumentu pārskaitījumi;
- līdzekļu izlietojums darījumiem, kas ieguldījumu kontā nav atlauti (aplūkoti raksta turpinājumā).

Pārskaitot finanšu instrumentus no viena ieguldījumu konta citā, ja šo finanšu instrumentu kopējā iegādes vērtība ir lielāka par ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu, pārsnieguma daļa uzskatāma par līdzekļu izmaksu no ieguldījumu konta un apliekama ar IIN.

PARASTAIS REŽĪMS VAI IEGULDĪJUMU KONTS

DIVIDENĀ UN PROCENTU IENĀKUMS

Parastajā režīmā, ja persona gūst procentu un / vai dividēnu ienākumu un nodoklis nav pilnībā ieturēts šī ienākuma aprēķina brīdi (ārvalstīs gūtās dividendes un procenti), ienākumi jādeklarē un IIN jāpiemaksā konkrētā gada ienākumu deklarācijā. Savukārt, izmantojot ieguldījumu kontu, ienākums no šī konta jādeklarē tā gada deklarācijā un nodoklis jāmaksā, kad no ieguldījumu konta izņemta nauda, turklāt tikai tad, kad no konta izmaksāto līdzekļu apmērs pārsniedz iemaksāto līdzekļu summu.

Šāda prasība varētu motivēt personu nevis izņemt naudu no ieguldījumu konta un atbilstoši maksāt nodokli, bet gan ieguldīt nopelnīto citos finanšu instrumentos un tādējādi palielināt peļņu. Līdz ar to, ilgtermiņā izmantojot ieguldījumu kontu, persona varēs nopelnīt vairāk, nekā piemērojot IIN parastā kārtībā.

KAPITĀLA PIAUGUMS

Ja persona pērk un pārdom finanšu instrumentus, izmantojot ieguldījumu kontu, samazinās arī administratīvais slogs. Protī, parastajā režīmā katru ceturksni jāuzskaita aktīvu pārdošanas darījumi un no tiem gūtā peļņa vai zaudējumi. Ja ceturksnī ienākums no kapitāla piauguma (kopējie ienākumi no darījumiem ar jebkuriem kapitāla aktīviem) pārsniedz 1000 EUR, ir jāiesniedz ceturkšņa deklarācija. Ja rodas zaudējumi no kapitāla aktīvu pārdošanas, šos zaudējumus var izmanto pašreizējā gadā (tos piemēro pārskata perioda deklarācijā) par ienākumu no kapitāla piauguma (deklarācija DK), lai segtu pozitīvo kapitāla piaugumu no citu aktīvu atsavināšanas. Savukārt, ja par taksācijas gadu aprēķinātais kapitāla piaugums vai tā summa ir negatīva, zaudējumus nevar segt no nākamo taksācijas gadu kapitāla piauguma vai cita taksācijas gada ienākuma.

Ieguldījumu kontam ir šādas priekšrocības:

- nav jāsagatavo ceturkšņa atskaites un jāveic analīze un aprēķini par visu taksācijas gadu kopā;
- šos aprēķinus veiks banka (ja tā ir vietējā banka), sniedzot ieguldījumu konta izrakstu, kurā būs aprēķināts ar

NODOKĻI

- nodokli apliekamais ienākums no ieguldījumu konta (skat. MK noteikumu Nr.899 4. pielikumu "Likuma 17.panta 11. daļas 3.punkta piemērošanas piemēri");
- ja rādīsies zaudējumi no veiktajām finanšu operācijām, faktiski tos nems vērā arī nākamajos taksācijas periodos (atšķirībā no parastā režīma, kurā zaudējumus var izmantot tikai pašreizējā gadā);
 - zaudējumus no finanšu instrumentu tirdzniecības var segt ar ciņiem ienākumiem no kapitāla (atšķirībā no parastā režīma, kurā ienākumi no kapitāla jādeklarē katrai gadai);
 - visbeidzot, finanšu instrumentu tirdzniecībā, izmantojot ieguldījumu kontu, nodokļa samaksas brīdis ir pārceļts līdz faktiskajam naudas sapemšanas brīdim, turklāt tikai tad, kad no konta izmaksāto līdzekļu apmērs pārsniedz iemaksāto līdzekļu summu (tātad atliks uz

vēlāku laiku vai neiestājas), tāpēc šādiem darījumiem rodas lielakas peļņas iespējas.

Persona 2018.gada finanšu instrumentos iegulda 1000 EUR. Turpmāk viņa veic darījumus ar finanšu instrumentiem (pērk, pārdom), tādējādi turpmākajos gados rodas peļņa vai zaudējumi (skat. tabulu). 2021.gada beigās persona izņem no konta visu pieejamo naudu.

Persona konkrētajā piemērā vispār nav maksājusi nodokli, jo 4 gadu kopējais rezultats no finanšu instrumentu tirdzniecības ir zaudējumi. Tā ir ieguldījumu konta priekšrocība, salīdzinot ar parasto režīmu. Tādējādi, izmantojot ieguldījumu kontu, iespējams nopelnīt vairāk un maksāt mazākas nodokļu summas.

DARĪJUMI AR FINANŠU INSTRUMENTIEM – PARASTĀ UN IEGULDĪJUMU KONTA REŽĪMA SALĪDZINĀJUMS

Gads	Pozīcija	Parastais režīms	Ieguldījumu knts
2018.gads	Ieguldījumi finanšu instrumentos, EUR	1000	1000
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	20%	20%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	200	200
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
2019.gads	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	40	0
	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	1160	1200
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	10%	10%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	116	120
2020.gads	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	23,2	0
	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	1252,8	1320
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	-40%	-40%
2021.gads	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	-501,12	-528
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	0	0
	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	751,68	792
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	10%	10%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	75,17	79
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	871
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	15,03	0
Pieejamie līdzekļi kontā, EUR		826,85	871
Kopējā peļņa / zaudējumi, EUR		-109,95	-129
Samaksātais IIN, EUR		78,23	0